

Duurzaam toerisme in Israël en de Palestijnse gebieden

Israël en de Palestijnse gebieden zijn voor vele pelgrims en toeristen een droombestemming. Het Heilige Land beschikt over een unieke waaier aan mogelijkheden. De heilige plaatsen in Jeruzalem, Hebron en Bethlehem zijn een kruispunt voor christenen, moslims en joden. Daarnaast zijn er historische sites, levendige steden en natuureservaten. De reisweg van veel toeristen gaat echter voorbij aan de plaatselijke realiteit. Veel toeristen bezoeken de trekpleisters in de Palestijnse gebieden, zonder in contact te komen met de bevolking en blijven blind voor de politieke, economische, sociale en culturele gevolgen van de bezetting. Hoewel toerisme het potentieel heeft begrip tussen culturen te bevorderen, wordt dat in de regio niet benut. Wij menen dat toerisme een stap kan zijn naar rechtvaardige vrede in Israël en Palestina.

1. Toerisme en het Israëlisch-Palestijnse conflict

Bij de oprichting van Israël in 1948 werden meer dan 440 Palestijnse dorpen verwoest en 750.000 Palestijnen verdreven. Een groot deel van het Palestijnse patrimonium werd vernietigd en de Palestijnen zagen hun maatschappij en leefwereld vernietigd. Steden zoals Jaffa, Haifa en Tiberias kwamen in handen van de pas opgerichte staat Israël. Na de zesdaagse oorlog in 1967 bezette Israël naast de Golanhoogte en de Sinaïwoestijn, bovendien de overgebleven 22 procent van historisch Palestina: de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem en de Gazastrook. De Sinaïwoestijn gaf het terug aan Egypte na het Camp-David-akkoord van 1979, maar het bleef de Palestijnse gebieden en de Golanhoogte bezetten. Israël heeft vandaag niet alleen de controle over deze gebieden maar exploiteert ze ook ten volle, onder meer voor de toeristische industrie. De plaatselijke bevolking blijft zo verstoken van de voordelen die toerisme kan opleveren.

Met de ondertekening van de vredesakkoorden in de jaren '90 kreeg de Palestijnse Autoriteit slechts een gedeeltelijke controle over de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. Israël behield de controle over belangrijke aspecten van het dagelijkse Palestijnse leven, zoals de grenzen, water- en luchtverkeer en import en export van producten. Door zijn fysieke controle op het terrein, kan het ook in sterke mate de verspreiding van informatie over de bezette gebieden naar toeristen sturen. Het Israëlische ministerie van toerisme heeft ook het monopolie over de industrie van pelgrimages en zorgt ervoor dat de winsten zoveel mogelijk naar Israël terugvloeien. Daarnaast hindert het ook Palestijnse gidsen en toeristische maatschappijen bij hun werk. Na de start van de tweede Intifada en de golf van zelfmoordaanslagen in Israël, stortte de toeristische industrie in. Sinds 2004 vinden toeristen opnieuw hun weg naar Israël, maar minder dan ooit naar Palestina.

Zonder de Israëlische controle over de grenzen zouden de Palestijnse gebieden ieder jaar ongeveer drie miljoen toeristen kunnen ontvangen. Momenteel verdienen ze slechts 10% van die potentiële winst. Indien de Palestijnse toeristische sector de kans krijgt om zich beter te organiseren, zou toerisme een actieve factor kunnen zijn in de bewustwording van de aard van het Israëlisch-Palestijnse conflict.

2. De nood aan duurzaam toerisme

Samen met onze partnerorganisatie The Alternative Tourism Group promoot Broederlijk Delen een bewuste vorm van toerisme in Israël en de Palestijnse gebieden met aandacht voor de Palestijnse realiteit. Duurzaam toerisme houdt een concrete benadering in van het Israëlisch-Palestijnse conflict, vanuit een positief perspectief. Toerisme kan een rol spelen in het bereiken van een duurzame vrede in de regio en het stopzetten van de bezetting, de onrechtvaardigheid en de economische ongelijkheid. Toerisme kan een platform zijn om mensen, staten, culturen en religies samen te brengen. Het is een instrument voor duurzame socio-economische en culturele ontwikkeling door het voortbrengen van inkomsten, het creëren van werkgelegenheid en het bestrijden van armoede.

Broederlijk Delen probeert toekomstige toeristen die bewust willen reizen correct te informeren over het leven van de Palestijnen onder de Israëlische bezetting. In samenwerking met haar Palestijnse partner The Alternative Tourism

Group tracht ze de toeristen bewust te maken dat zij niet alleen 'gewone' religieuze en historische plaatsen bezoeken, maar ook geconfronteerd zullen worden met een volk dat in zeer moeilijke politieke en sociale omstandigheden leeft.

Daarom organiseert Broederlijk Delen samen met Pax Christi Vlaanderen sinds enkele jaren een **redespelgrimage naar Israël en de bezette gebieden**. Het doel is tweeledig: een introductie van enerzijds de historische en religieuze context en anderzijds van de politieke werkelijkheid. Het programma combineert bezoeken aan Nazareth, Jeruzalem en Bethlehem met de politieke situatie op het terrein: de bouw van de Muur, de uitbreiding van de nederzettingen en de Palestijnse vluchtelingenkampen. Daarnaast nemen ontmoetingen met Israëlische en Palestijnse vredeskrachten een belangrijke plaats in. Wij willen immers een ander beeld tonen van Israël en de Palestijnse gebieden: niet alleen het beeld van verdrukking, maar ook dat van hoop en verbondenheid tussen mensen die streven naar een betere toekomst voor het Midden-Oosten.

Een andere manier van reizen in Israël en de Palestijnse gebieden verlaagt de onwetendheid over de politieke situatie. Toerisme kan de diversiteit en het pluralisme in Palestina en Israël in de verf zetten en een opstapje zijn naar wederzijds begrip en respect. Door bewuster door de Palestijnse bezette gebieden te reizen, kan het Israëlische toeristische monopolie in de regio doorbroken worden. Daarnaast verlicht het de psychologische druk op de Palestijnse bevolking, die zich door dat soort toerisme gesteund, en niet langer geïsoleerd, voelt. Bewust toerisme kan ook bijdragen tot de opleving van de economie. Zoals de Wereldbank herhaaldelijk stelde, is economische groei een voorwaarde voor een leefbare Palestijnse staat. Ontwikkelingshulp is belangrijk, maar kan niet tot ontwikkeling leiden als Israël de nederzettingen blijft uitbreiden en de 600 obstakels voor bewegingsvrijheid weigert te verwijderen. Toerisme is één van die troeven waarover de Palestijnen beschikken voor hun toekomstige staat.

3. Palestinian Initiative for Responsible Tourism

Om de voordelen van duurzaam toerisme te verwezenlijken en te promoten, heeft de Palestinian Initiative for Responsible Tourism, een netwerk van organisaties met dezelfde visie op toerisme, een gedragscode opgesteld die zowel buitenlandse toeristen als de Palestijnse toeristische sector positief moet beïnvloeden. De gedragscode wil het bewustzijn voor de realiteit vergroten en tegelijkertijd het milieu en duurzame ontwikkeling niet uit het oog verliezen.

In 2007 werd de [gedragscode](#) (pdf) opgesteld in Alexandrië, Egypte. Verschillende obstakels voor het succes van duurzaam toerisme in de bezette gebieden werden uitvoerig besproken. Hoe kan de veiligheid van de toeristen gewaarborgd worden? Wat is de rol van de Israëlische informatie wat dat betreft en hoe kan de media daar positief op inspelen? Hoe kan er van de natuurlijke rijkdommen zoals de Jordaanrivier, de Dode Zee en de woestijn genoten worden zonder ecologische uitputting te veroorzaken? Hoe kan de lokale bevolking haar identiteit en diversiteit bewaren, maar culturele interactie toch een meerwaarde betekenen voor de drie monotheïstische godsdiensten. En hoe kan, tot slot, toerisme een middel zijn om vrede te brengen?

De code stimuleert solidariteit en stelt concrete zaken voor aan de toeristen. Zo vraagt ze aan toeristen om ook de Palestijnse steden te bezoeken, Palestijnse mannen en vrouwen te ontmoeten en hun cultuur te ontdekken. Vooraleer toeristen aan hun reis beginnen, aldus de code, is een goede voorbereiding van groot belang. Enerzijds omwille van veiligheidsredenen, anderzijds om vooroordelen uit de weg te ruimen. Tijdens de reis levert de gedragscode een hele serie praktische tips, die gaan van kledingsadvies en fotografie tot de vraag je open te stellen voor de culturele verschillen en bewust te zijn van de strijd die de bevolking elke dag levert voor meer waardigheid. Wat betreft de economie, raadt de code aan om lokale producten te kopen en er op een gepaste manier voor te betalen, zodat niet enkel de toeristische sector van de economische voordelen kan genieten, maar ook de lokale bevolking. Tot slot worden de toeristen verzocht om in hun thuisland hun ervaringen met vrienden te delen. Op die manier kunnen de toeristen er zelf voor zorgen dat de Palestijnse stemmen tot ver buiten hun landsgrenzen worden gehoord.